

УДК 65014.1+658

ХАРЧЕНКО ВІКТОРІЯ,*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри стратегічного управління економічним розвитком Донецького національного технічного університету*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті обґрунтовано сукупність наукових принципів формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства, із яких базові принципи (гнучкість, комплексність, оптимальність, ефективність, результативність) містять основні вимоги до побудови системи, ґрунтуються на системному підході до управління, ураховують положення теорій управління й розвитку, а додаткові принципи (раціональність, відповідність, динамізм, контроль), що підсилюють дію базових принципів, сформовані на основі узагальнення принципів управління різними соціально-економічними явищами й процесами відповідно до потреб успішного розвитку підприємства. Використання запропонованих принципів у процесі розробки й реалізації фінансово-економічних та виробничо-технічних управлінських рішень сприяє злагодженій роботі всіх складових частин системи та забезпечує досягнення мети розвитку суб'єкта господарювання.

Ключові слова: принципи; система; розвиток; управління; стратегічне управління; промислове підприємство; система управління розвитком.

Постановка проблеми. Цілісна чітко структурована система управління на промисловому підприємстві, що об'єднує всі господарські процеси в єдиний налагоджений керований механізм, здатна запобігти проникненню кризових явищ у функціонування й розвиток суб'єктів господарювання і не допустити розповсюдження їхніх негативних наслідків. Формування такої системи управління, що має вирішувати стратегічні завдання, повинно здійснюватися за певними принципами, що забезпечують задовільний рівень управлінського впливу на фінансово-господарські відносини, процеси, окремі операції та дозволяють вчасно досягти цілей розвитку. Отже, дослідження підходів до розробки сукупності принципів системи стратегічного управління розвитком підприємства є своєчасним й обумовлюється потребою в стабільному господарюванні при ефективному управлінні діяльністю, необхідністю гармонійної інтеграції внутрішнього стану й зовнішнього оточення підприємства в довгостроковому спрямуванні, запобіжного реагування на динамізм бізнес-середовища, проактивного впровадження змін та перетворень на вітчизняних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі з питань дослідження систем управління, процесів управління й розвитку перелік принципів постійно розширюється. Принципи визначаються за різними аспектами діяльності, процесами, подіями [1-15]. Дослідженими є принципи, пов'язані з близькими до тематики роботи поняттями "система", "розвиток", "управління":

"система": принципи загальної теорії систем [10]; принципи побудови системи ресурсного забезпечення;

"розвиток": принципи розвитку системи [10]; принципи системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку; принципи формування механізму управління сталим розвитком підприємства [12];

"управління" ("стратегічне управління"): принципи стратегічного управління розвитком маркетингової діяльності підприємства; принципи управління стратегічною стійкістю [15]; принципи управління економічною стійкістю [14]; принципи стратегічного управління підприємством [5, 13]; стратегічні принципи запровадження стратегічного управління в державному управлінні; принципи управління фінансовими ризиками; принципи логістичного управління.

Виділення принципів авторами вказаних вище робіт відбувалося різними способами: відповідно до системного підходу; за різними управлінськими процедурами; як синтез принципів складових понять терміна, що досліджувався; за науковими підходами (інтеграційним, цільовим, системним, комплексним, ситуаційним, економічним і синергічним); на чотирьох рівнях управління (макросередовищі, мікроекономічному бізнес-середовищі, стратегічному й тактичному рівні внутрішнього середовища).

Основні принципи управління підприємством розкрито в роботі [6], серед них на особливу увагу заслуговують принципи науковості, системності управління й комплексності при прийнятті рішень. Автори підкреслюють поступову трансформацію принципів управління у зв'язку зі зміною середовища зі зростаючою швидкістю, розвитком процесного управління бізнесом під впливом наукових розробок, розвитком клієнтоорієнтованого бізнесу.

Щодо систем управління, то Д. О. Погребняк та О. В. Запругаєва, розглядаючи процесноорієнтовану систему управління підприємством, розкривають 7 принципів управління процесами, серед яких стабільність, закріплення відповідальності за результативність бізнес-процесів за критеріями оцінки [8].

Однак отримані наукові результати потребують подальших досліджень: підлягають виокремленню й об-

ґрунтуванню принципи формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сукупності наукових принципів формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу. У перекладі з латинської термін "принцип" (**principium**) означає основне положення, основні правила, вимоги, закономірності. Принципи управління визначаються як основні вимоги, основні правила діяльності, доцільний характер відносин учасників управлінських відносин, загальні правила формування систем, об'єктивні правила управлінської поведінки за потребами об'єкта управління [10, с. 178; 3; 4, с. 76].

У рамках нашого дослідження під об'єктом управління слід розуміти систему управління, яка охоплює підсистеми й елементи управління та створює умови для взаємодії між ними, для координації управлінських рішень при досягненні цілей управління кожним з елементів системи. Принципами формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства визначено основні положення, вимоги, правила управлінської поведінки, що знаходяться в основі системи управління й спрямовують її доцільне функціонування для задоволення процесів розвитку підприємства.

У літературних джерелах принципи подаються або простим перерахуванням і розкриттям їхньої сутності, або через виділення класифікаційних груп (як прави-

ло, від 2 до 4 груп), у рамках яких розкривається сутність принципів.

Науковці пропонують різні класифікації принципів. Так, О. В. Раєвцева, досліджуючи принципи теорії розвитку (систем, що розвиваються), поділяє їх на *універсальні* (відображають закономірності теорії); *загальносистемні* (базуються на загальній теорії систем, виходять із системного підходу й аналізу; описують функціонування систем); *специфічні* (уособлюють найважливіші моменти теорії, характеризують розвиток підприємства); *принципи управління розвитком* (розглядають розвиток як управлінський процес) [10, с. 92]. Указані принципи відповідають першій класифікаційній ознаці щодо положень і закономірностей розвитку [10, с. 179]; принципи за другою ознакою дозволяють виявити якісні особливості розвитку - це принципи опису поведінки системи, властивостей поведінки системи, прийняття рішення тощо [10, с. 191].

Слушною є позиція Д. К. Шевченка, який поділяє принципи управління на загальні й специфічні (конкретні) [15]. На думку російського вченого, загальні принципи відбивають основні правила формування систем управління виробництвом, а специфічні - конкретні правила формування цільових систем, зокрема, системи управління стратегічною стійкістю.

У роботі досліджено сутність основних принципів за складовими поняття "система стратегічного управління розвитком": принципи систем, принципи розвитку й принципи управління, що наведено в табл. 1. Основні

Таблиця 1. - Зміст основних принципів за складовими поняття "система стратегічного управління розвитком"

Найменування складових терміна	Найменування поняття	Основні принципи	Зміст принципів
1. Принципи систем	1.1. Принципи загальної теорії систем [10, с. 80]	системність ізоморфізм	системою є об'єкти, явища, процеси світу відповідність структури однієї системи структурі іншої системи
	1.2. Системні принципи [11, с. 71]	цілісність властивостей системи, структурність, взаємозалежність структури й середовища, ієрархічність, множинність опису системи	
	1.3. Принципи системного підходу (разом 10) [7]	принцип кінцевої мети	у системі все підпорядковується головній меті
	1.4. Принципи побудови системи ресурсного забезпечення (разом 7) [2]	рухливість адаптивність	зміна параметрів елементів системи під впливом зовнішнього оточення і зі зміною ресурсного забезпечення спроможність змінювати свою структуру й механізм функціонування відповідно до нових цілей під впливом зовнішнього середовища
2. Принципи розвитку	2.1. Принципи розвитку соціально-економічної системи (разом 29) [10, с. 180]	інформаційна забезпеченість і перетворення інформації принцип багатьох рівнів	забезпечення своєчасної і релевантної інформації, наявність адекватних методів і моделей обробки інформації управління на одному рівні відображається на активності на інших рівнях; в умовах підприємства мають сенс як економічні, так і суспільні критерії ефективності
		ефективність й оптимальність прийняття рішень	критерій оптимальності управлінського рішення – показники ефективності рішення
	2.2. Принципи управління сталим розвитком (разом 6) [12]	– комплексність	полягає у всеосяжності залучення до механізму управління розвитком усіх елементів підприємства, зв'язків між ними та середовищем підприємства
		– взаємозв'язок та взаємообумовленість	функціонування окремого елемента спричиняє особливості дії іншого, а взаємний вплив та цілеспрямованість усієї сукупності елементів забезпечує результативність процесу управління сталим розвитком
		– принцип гнучкості	швидка адаптація до змін умов функціонування
	– принцип сумісності	гармонійна взаємодія елементів управління сталим розвитком	

Продовження табл. 1

Найменування складових терміна	Найменування поняття	Основні принципи	Зміст принципів
2. Принципи розвитку	2.3. Принципи управління розвитком підприємства (разом 10) [1]	– комплексність;	комплексна розробка напрямів реформування й розвитку за строками, виконавцями, ресурсами
		– ефективність і результативність;	фінансова забезпеченість й окупність стратегії розвитку підприємства
3. Принципи управління	3.1. Принципи управління в цілому (разом 14) [13]	– відкритість до інновацій і перетворень	пріоритет в управлінні розвитком економічних систем на основі активізації інноваційної діяльності
		– принцип повноважень і відповідальності	делегування повноважень кожному працівнику, відповідальність за повноваження
		– принцип дисципліни	дисципліна передбачає виконання умов угоди між робітниками і керівництвом, застосування санкцій до порушників дисципліни
		– принцип керівництва і напруги дій	об'єднання дій з однаковою метою в групі, робота за єдиним планом
	3.2. Принципи управління підприємством (разом 4) [6]	– принцип порядку	робоче місце для кожного робітника і кожний робітник на своєму місці
		– науковість	аналіз суперечливих концепцій і поглядів щодо вибору варіанта рішення, що приймається
	3.3. Принцип управління виробництвом (разом 7) [15]	– системність в управлінні та комплексність при прийнятті рішень	оцінка структури як системи, що складається із безлічі елементів та як єдине ціле – цілісний об'єкт
		<i>загальні:</i> – ефективність	забезпечення формування ефективності плану виробництва (прогресивні ресурсозберігаючі технології, використання за можливістю недорогих матеріалів, сировини) з мінімальними витратами ресурсів
	3.4. Принципи системології менеджменту (разом 18) [9]	– реальність планування і управління виробництвом	збалансування виробничого плану з виробничою потужністю підприємства й виробничими ресурсами
		<i>специфічні:</i> принцип гнучкості планування і управління стійкістю роботи підприємства	підвищення стабільності планів і методів організації та регулювання виробничого процесу
3.5. Принципи управління економічною стійкістю (разом 10) [14]	– принцип відкритості усіх систем	можливість унесення змін, виконання порівняльного аналізу процесів, ситуацій, явищ	
	– деталізації	докладний розгляд системних компонент менеджменту для зняття протиріч і проблем розвитку менеджменту	
		– гнучкість і маневреність	усунення інерційності в системі управління, урахування змін середовища

принципи розглянуто з позиції доцільності їх застосування при формуванні принципів системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства.

Слід зазначити, що в табл. 1 (п. 3.4) під принципами системології менеджменту автор розуміє уявлення про структуру процесу розвитку системних компонент менеджменту і законів системних відносин [9].

Як показали результати проведеного дослідження, найбільш доцільними принципами формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства в умовах постійних трансформацій є такі: принцип гнучкості (адаптивності) (із табл. 1 це принципи за пунктами 1.4, 2.2, 3.3), принцип комплексності (2.2, 2.3, 3.2), принцип оптимальності (2.1), принцип ефективності (2.1, 2.3, 3.3), принцип результативності (2.3).

Означені принципи визначено як базові принципи формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства, оскільки вони за своєю сутністю повністю описують основні вимоги до побудови системи та повною мірою відповідають базовим потребам її функціонування, ґрунтуючись на сис-

темному підході до управління, положеннях теорії систем, теорії розвитку й теорії управління.

Для підсилення дії базових принципів формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства в роботі запропоновано додаткові принципи: раціональність, відповідність, динамізм і контроль. Названі принципи не визначалися науковцями як принципи за складовими досліджуваного поняття. Додаткові принципи сформовано на основі узагальнення різних принципів управління соціально-економічними явищами й процесами.

Серед запропонованих принципів можна виділити групи принципів, що застосовуються в процесі розвитку підприємства, і такі, що визначають досягнення мети розвитку. Принципами формування розглядуваної системи, яких необхідно дотримуватися в процесі розвитку підприємства, є принцип гнучкості, принцип комплексності та принцип оптимальності (базові принципи), а також усі додаткові принципи. Для досягнення мети розвитку підприємства формування системи стратегічного управління має відбуватися за такими базовими принципами, як ефективність та результативність.

Зміст базових і додаткових принципів формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства полягає в такому:

- **базові принципи:**

1) *гнучкість* як здатність системи передбачати, протистояти та пристосовуватися до змін середовища (за кожним керованим елементом), спроможність корегувати управлінські рішення щодо розвитку суб'єкта господарювання при змінених умовах функціонування;

2) *комплексність* як поєднання всіх управлінських рішень у єдину систему, що дозволяє визначити пріоритети в управлінні господарською діяльністю, забезпечити взаємопов'язаність і взаємний вплив рішень у процесі їх реалізації;

3) *оптимальність* - має прояв у забезпеченні оптимального вибору між першочерговістю виконання завдань за кожним елементом системи управління та всеодиниці кожного елемента;

4) *ефективність* передбачає на основі використання системного підходу до управління досягнення мінімізації витрат за ресурсами, процесами, видами діяльності в часі й за обсягами, а також максимізації доходів за джерелами їх виникнення за кожним керованим елементом системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства;

5) *результативність* - отримання позитивних (необхідних і достатніх) результатів за показниками оцінювання (на підставі абсолютних і відносних показників оцінки кількісних і якісних характеристик) при управлінні керованими елементами системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства, а також позитивних результатів при управлінні підсистемою виробництва й реалізації продукції, підсистемами фінансового й ресурсного стану;

- **додаткові принципи:**

6) *раціональність*, що має прояв у розумному, гармонійному, узгодженому управлінні всіма елементами системи, у досягненні ефективності розвитку промислового підприємства, в обґрунтованості управлінських рішень щодо завдань управління елементами системи;

7) *відповідність*, що проявляється в правильному визначенні економічної ситуації в країні, галузі, безпосередньо на промисловому підприємстві; в урахуванні

світових тенденцій на ринках товарів, ресурсів, фінансових і фондових ринках; у споріднених галузях як усередині країни, так і за її межами; у визначенні конкурентних позицій як серед вітчизняних, так і закордонних виробників промислової продукції;

8) *динамізм*, зміст якого полягає в необхідності врахування стану зовнішнього середовища, тобто показників підсистеми зовнішнього стану (економічних, політичних, ринкових, соціальних, екологічних), при реалізації цілей розвитку за підсистемами внутрішнього стану, які знаходяться під впливом різних факторів;

9) *контроль* - здійснення постійного контролю за процесом упровадження в дію управлінських рішень на всіх рівнях управління, за всіма функціональними службами з урахуванням необхідності адаптації до змін у внутрішньому й зовнішньому середовищі промислового підприємства.

Запропоновані принципи формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства в узагальненому вигляді відповідають усім стадіям розвитку підприємства: формування цілей розвитку, управління розвитком і досягнення цілей розвитку. Взаємозв'язок між стадіями розвитку, управлінськими діями в системі стратегічного управління розвитком промислового підприємства й розробленими принципами формування системи представлено на рис. 1.

З рис. 1 випливає, що формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства за принципом ефективності та принципом результативності сприяє отриманню задовільних (позитивних) результатів розвитку; формування системи за принципом відповідності та принципом динамізму - вибору адекватної цілі розвитку; за іншими принципами - розробці дієвих управлінських заходів для досягнення цілі розвитку підприємства.

Слід підкреслити, що виділені базові та додаткові принципи характеризують формування як усієї розглядуваної системи в цілому, так, зокрема, і її складових частин - підсистем. Для кожної підсистеми виокремлено принципи формування, що найбільшим чином відповідають її функціональному призначенню.

Принципи формування підсистем у системі стратегічного управління розвитком промислового підприємства наведено на рис. 2.

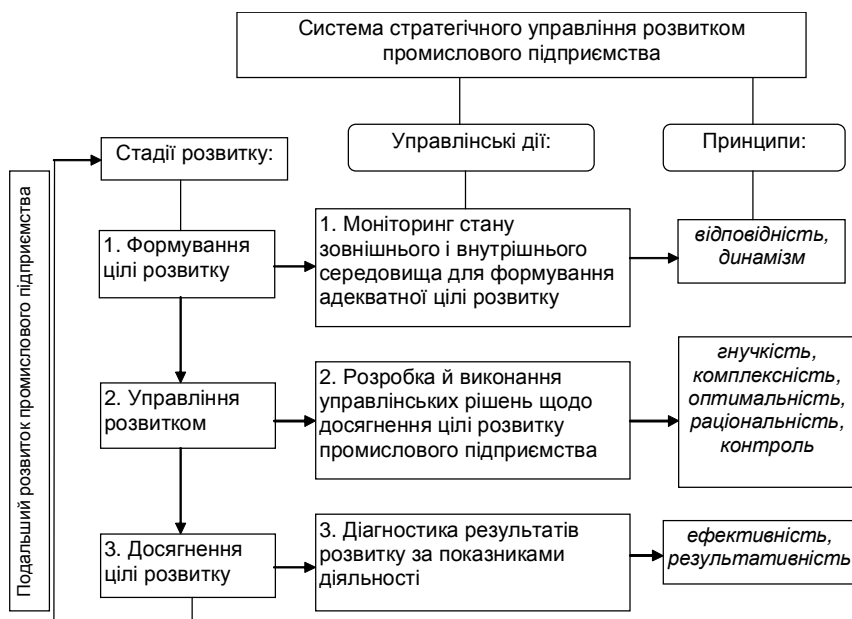

Рис. 1. Розподіл принципів формування системи за її складовими частинами.

Рис. 2. Відповідність розроблених принципів стадіям розвитку промислового підприємства.

Як видно з рис. 2, усі управлінські рішення в розглянутій системі мають відповідати принципу оптимальності, принципу раціональності й принципу контролю. Принцип ефективності та принцип результативності в цій системі характеризують підсумок роботи всіх складових частин системи.

Таким чином, у роботі запропоновано сукупність наукових принципів формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства, серед яких виділено базові та додаткові; виокремлено принципи, що відповідають управлінським діям за стадіями розвитку від формування цілі розвитку до її досягнення; розподілено принципи формування системи за її складовими частинами залежно від функціонального призначення кожної підсистеми.

Висновки

1. В умовах розвитку економічних відносин, удосконалення та інтеграції технологій, упровадження інновацій і перетворень, зростання продуктивності функціонування, а також підвищення результативності діяльності принципи управління, принципи розвитку й принципи функціонування систем мають постійно змінюватися, доповнюватися й трансформуватися.

2. Для забезпечення досягнення цілей розвитку промислового підприємства, для сприяння злагодженій роботі всіх складових частин системи в процесі розробки, прийняття до реалізації та виконання фінансово-економічних та виробничо-технічних управлінських рішень необхідно враховувати розроблені базові й додаткові наукові принципи формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства, запропоновані на основі узагальнення принципів систем, принципів розвитку та принципів управління різними явищами й процесами.

3. Сукупність виділених принципів згруповано за управлінськими діями, які відповідають стадії формування цілей розвитку, стадії управління розвитком та стадії досягнення цілей розвитку, що сприяє конкретизації ролі та призначення принципів у процесі розвитку промислового підприємства.

4. Принципи розподілено за підсистемами внутрішнього стану, підсистемою зовнішнього стану, виділено принципи, що характеризують дію всіх підсистем системи стратегічного управління розвитком при формуванні управлінських рішень і при отриманні результатів розвитку промислового підприємства з метою підкреслення важливості кожного принципу при формуванні окремих складових частин системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

- Бармута К. А. Разработка методологических принципов управления развитием промышленного предприятия / К. А. Бармута, Б. Ч. Месхи // Вестник Донского государственного технического университета. - 2012. - № 1-2. - С. 166-172.
- Ветрова Е. Н. Концепция построения централизованной системы ресурсного обеспечения на интегрированном промышленном предприятии / Е. Н. Ветрова, Д. Д. Лугеумбиза // Экономическое возрождение России. - 2014. - № 1(39). - С. 78-82.
- Гаевський Б. А. Основи науки управління / Б. А. Гаевський. - К. : МАУП, 1998. - 112 с.
- Економічна енциклопедія : у 3-х томах / [Б. Д. Гавришин та ін.]. - К. : Академія, Тернопіль : Академія нар. госп-ва, 2002. - 952 с.
- Карпов А. Е. Стратегическое управление и эффективное развитие бизнеса / А. Е. Карпов. - М. : РИК, 2005. - 511 с.
- Косякова И. В. Современные тенденции в области принципов управления предприятием / И. В. Косякова, Е. Н. Шуравина // Вестник Самарского государственного университета. - 2013. - № 1 (102). - С. 37-42.
- Левченко О. М. Системний підхід як методологічний напрям дослідження / О. М. Левченко // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). - 2007. - Вип. 1-2. - С. 403-410.
- Погребняк Д. А. Основные аспекты обеспечения целостности системы управления, основанной на процессном подходе / Д. А. Погребняк, Е. В. Запругаева // Вестник науки Сибири. - 2013. - № 1. - С. 220-229.
- Пудич В. Проблема системности менеджмента в России / В. Пудич // Менеджмент сегодня. - 2003. - № 2. - С. 43-55.
- Раевнева О. В. Управление развитием предприятия / О. В. Раевнева. - Харьков : ВД "ИНЖЕК", 2006. - 496 с.
- Семенов А. К. Основы менеджмента / А. К. Семенов, В. И. Набоков. - М. : Дашков и Ко, 2008. - 556 с.
- Смачило І. І. Принципи формування та структура механізму управління сталим розвитком підприємства / І. І. Смачило // Економіка розвитку. - 2013. - № 3. - С. 79-82.
- Управление - это наука и искусство / [А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор и др.]. - М. : Республика, 1992. - 351 с.
- Фешур Р. В. Принципы управления экономическую стійкістю підприємств / Р. В. Фешур, Х. С. Баранівська // Вісник Донецького університету економіки і права. - 2011. - № 1. - С. 72-77.
- Шевченко Д. К. Принципы управления стратегической устойчивостью предприятия / Д. К. Шевченко // Ученые записки Комсомольского-на-Амуре государственного технического университета. - 2011. - Т. 2. - № 6. - С. 86-96.

Харченко Вікторія,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного технічного університета

**ПРИНЦИПИ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ**

В статье обоснована совокупность научных принципов формирования системы стратегического управления развитием промышленного предприятия, из которых базовые принципы (гибкость, комплексность, оптимальность, эффективность, результативность) содержат основные требования к построению системы, основанные на системном подходе к управлению, учитывают положения теорий управления и развития, а дополнительные принципы (рациональность, соответствие, динамизм, контроль), которые усиливают действие базовых принципов, сформированы на основе обобщения принципов управления разными социально-экономическими явлениями и процессами в соответствии с необходимостью в успешном развитии предприятия. Использование предложенных принципов в процессе разработки и реализации финансово-экономических и производственно-технических управленческих решений способствует слаженной работе всех составных частей системы и обеспечивает достижение цели развития субъекта хозяйствования.

Ключевые слова: принципы; система; развитие; управление; стратегическое управление; промышленное предприятие; система управления развитием.

Kharchenko Viktoriya,

Ph.D. in Economics, Associate Professor of Donetsk National Technical University

**THE PRINCIPLES OF FORMATION OF THE SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT
OF AN INDUSTRIAL ENTERPRISE DEVELOPMENT**

There has been noted that in the process of the development of economic relationship, improvement and technology integration, innovations and transformations implementation, increase in productivity and activity outcomes the principles of management, development and system functioning are changed, complemented and transformed. There has been found that to meet the goals of industrial enterprises development, encourage co-operation of all units in the system during development, make financial and economic, production and technical managerial decisions on the basis of systemic approach to management, analysis of systems principles, development and management of phenomena and processes it is necessary to take into account the developed basic and additional principles of formation of the strategic management system of the industrial enterprise development. The basic principles are: flexibility, integrity, optimality, efficiency, productivity; the additional ones: rationality, correspondence, dynamism, control. The multitude of the mentioned principles has been formed according to managerial actions that correspond to the stage of the formation of the development goal (correspondence and dynamism principles), stages of development management (flexibility, integrity, optimality, rationality, control principles) and stages of development goals realization (efficiency and productivity), which ensures specification of the role and principles in the process of the industrial enterprise development. The principles are subdivided according to subsystems of inner state (production and realization - flexibility principle, financial state - integrity, resource state - flexibility principle), the subsystem of outer state (correspondence and dynamism principle). There have been determined principles that characterize the functioning of all subsystems within the system of strategic management of development during the formation of managerial decisions (optimality, rationality and control principles) and during the results of the industrial enterprise development (efficiency and productivity principles).

Key words: principles; system; development; management; strategic management; industrial enterprise; development control system.

REFERENCES

1. Barmuta K. A., Meskhi B. Ch. (2012), *Vestnik Donskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta [Herald of the Don State Technical University]*, 1-2, pp. 166-172 (rus).
2. Vetrova E. N., Lugeumbiza D. D. (2014), *Ekonomicheskoye vrozhdeniye Rossii [Economic Revival of Russia]*, 1 (39), pp. 78-82 (rus).
3. Haievskiy B. A. (1998), *Fundamentals of management science*, MAUP, Kyiv, 112 p. (ukr).
4. Havrylyshyn B. D., ed. (2002), *Economic Encyclopedia in 3 volumes*, Kyiv, Ternopil, 952 p. (ukr).
5. Karpov A. Ye. (2005), *Strategic management and effective business development*, RiK, Moscow, 511 p. (rus).
6. Kosyakova I. V., Shuravina Ye. N. (2013), *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo universiteta [Bulletin of the Samara State University]*, 1 (102), pp. 37-42 (rus).
7. Levchenko O. M. (2007), *Stratehiia rozvytku Ukrainy (ekonomika, sotsiolohiia, pravo) [Strategy the development of Ukraine (economics, sociology, law)]*, 1-2, pp. 403-410 (ukr).
8. Pogrebniak D. A., Zapryagayeva Y. V. (2013), *Science of Siberia newsletter*, 1, pp. 220-229 (rus).
9. Pudich V. (2003), *Menedzhment segodnya [Management today]*, 2, pp. 43-55 (rus).
10. Raievnova O. V. (2006), *Management of enterprise development: methodology, mechanisms, models*, Kharkiv, 496 p. (ukr).
11. Semenov A. K., Nabokov V. I. (2008), *Basics of Management*, Dashkov i Ko, Moscow, 556 p. (rus).
12. Smachylo I. I. (2013), *Ekonomika rozvytku [Economics of Development]*, 3, pp. 79-82 (ukr).
13. Fayolle A., Emerson G., Taylor F. (1992), *Management - the science and art*, Respublika, Moscow, 351 p. (rus).
14. Feshur R. V., Baranivska Kh. S. (2011), *Visnyk Donetskogo universytetu ekonomiki i prava [Herald of Donetsk University of Economics and Law]*, 1, pp. 72-77 (ukr).
15. Shevchenko D. K. (2011), *Uchenyye zapiski Komsomolskogo-na-Amure gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta [Scientific notes of Komsomolsk-on-Amur State Technical University]*, Vol. 2, 6, pp. 86-96 (rus).

© Харченко Вікторія

Надійшла до редакції 27.06.2014